

І не вистачить сонця, аби все освітити

Сергій Жадан

Джерело: [Блог Сергія Жадана](#)

Давно не бачились, тому і не впізнав її. Розглядав, доки вона йшла парковою алеєю. Не зрозумів навіть, що йде до нього. Підійшла, стала проти сонця, він спробував розгледіти її, але сонце вдарило в очі, замружився, відвернувся. "Привіт", — сказала вона. "Привіт", — відповів він. Вона подала руку, він стиснув, і тут нарешті упізнав її.

Взяла стілець, сіла проти нього, сонце далі било йому в очі, вона спробувала пересісти, але він зупинив. Що вона собі місця не знаходить? – Подумав. Вона знову взяла його за руку – легко й по-дружньому. Він зауважив, що на пальці немає обручки. Ну, — подумав, — немає то й немає. В свої двадцять п'ять була вона жвавою і рухливою, багато говорила. Це було зручно – можна було не відповідати. Сукня, кросівки, букет квітів. Квіти, схоже, йому. Принесла і соромиться віддати. Для чого мені квіти? – Ображено подумав він. Дивився на неї загалом ображено – ці її кросівки, ця історія про трамвай, який не туди поїхав і вона мусила повертатись. Він у свої двадцять п'ять навчився ображатися й слухати, тож так і зробив – ображався і слухав.

— Ти мене хоч упізнав? – Запитала вона.

— Ну, спочатку ні.

— Змінилась?

— Та всі змінилися. Ти ж бачиш.

— Розумію.

— Квіти мені, так?

— Так. – Вона розгубилась, але тут таки розсміялась, сунула йому букет.

— Дякую, — сказав він. – Красиві. Ти мене як знайшла?

— Наші сказали, що ти в місті. Захотілось тебе побачити. Коли ще вийде.

— Що ти так?

— Вибач.

Вона сиділа, посміхалась. Він розглядав букет. Квіти були якісь офіційні. З такими приходять на похорони.

— У мене коли дідусь помер... Ти його пам'ятаєш?

— Ні.

— Його ніхто не пам'ятає. Тому ніхто не вірить, що він у мене був. І ось він помер. Ну, я ще малим був. І наш сусід, дядя Толя, прийшов на цвинтар із ромашками. Так його побили, щоб не знущався.

— Не подобаються квіти?

— Та ні, нормально. Я їх потім у воду поставлю.

— Я просто не знаю, що ти любиш, що тобі принести.

— Ну, не ромашки – і слава богу.

— Не бачила тебе стільки часу.

— Як там наші?

Хай поговорить, подумав він, відкинувся, неуважно ковзав поглядом довкола, слухав.

Дерева були високими, крона шуміла десь угорі, високо в повітрі, щось там над ними відбувалось, діялось щось важливе, щось таке, що обов'язково мусило перешуміти, перегойдатися на вітрі. Сонця було багато, чи не вперше за останні дні – по дощах і хмарах воно нарешті звалилося на рухливу зелень, пробиваючи її наскрізь, сліплячи й запалюючи, роблячи все палахким і кипучим. Хотілося слухати дерева, натомість доводилося слухати її.

Вона подумала: що йому розповісти? Що йому може бути цікаво? Про що вони востаннє говорили? І почала розповідати про вчителів. Географічка виїхала, з родиною. Ще на початку цього всього, в березні. Вивезла маму. Мама потім утекла, повернулась додому. Її всі підгодовували. Директорка переїхала до родичів, на село. Більше не працює. Після того, як у школу прилетіло, не хоче нікого навчати, сидить удома. Розповіла про маму, вчительку мови, яку в їхньому класі ніхто не любив. Сказала, що мама залишилась, їхати нікуди не захотіла. Живуть тепер із мамою разом, сваряться, воюють за територію, але тримаються одна одної. Найбільше мама боїться, що вона вийде заміж і залишить її саму. Скандалять, потім плачуть, обіймаються. Мама далі працює, хоча що це за навчання – через комп'ютер. Принизливо якось.

— Що там від школи залишилось? – Запитав.

— Коробка залишилась. Обгоріла. Всередині нічого.

— Будуть ремонтувати?

— Для чого? Все одно всі дистанційно навчаються.

— З кимось спілкуєшся з наших? – Він нарешті зосередився, почав слухати.

— Так. Але з наших у місті мало хто залишився. Хтось виїхав, хтось воює. Хтось ховається.

— Від чого ховається? – Не зрозумів він.

— Від війни.

— А де ховаються від війни?

— Вдома, — засміялась вона.

— Ну так, вдома війни немає.

Красива яка, подумав. Зустрів би на вулиці – обов'язково познайомився би. Аж світиться вся. Змінилася як. У школі її ніхто не помічав. Та й вона, здавалось, нікого не помічала. Донька вчительки, росла без батька, мама чоловіків терпіти не могла, за донькою дивилася як наглядяч. Ось її ніхто і не чіпав. І вона нікого не чіпала. І не зустрічалася ні з ким. Ніколи. Майже ніколи. І не говорила ні з ким. Він спробував згадати її голос і не зміг.

— А ти, — запитала, — з кимось із наших спілкуєшся?

— Ні. Бачити нікого не хочу.

— Зрозуміло. Мені піти?

— Та ні, що ти. Вибач, я не це мав на увазі. Добре, що прийшла.

.....

— Я тобі подобалась, признайся, — засміялась вона.

— Ти всім подобалась, — поблажливо сказав він.

— Але ти мені освідчувався! Пам'ятаєш?

— Не вигадуй.

— Що - справді не пам'ятаєш?

— Ні.

— Серйозно?

— Слухай, я взагалі нічого не пам'ятаю, — сказав він. - Пам'ять - як темрява. І не знаєш, як це все освітити. Намагаюсь згадати, як усе було, що ми всі робили, від чого радість отримували. І не можу. Знаєш, ніби зі світла виходиш у ніч і пробуєш щось розгледіти. А нічого немає. Розумієш?

— Ні.

Сонце змістилось, упало йому на обличчя. Він знову замружився, але в тінь ховатися не хотілось. Підставив лице сонцю, відчував, як воно його всього прогріває, як запалює все всередині, випікає, наповнює.

— Я, мабуть, уже піду.

— Давай.

— Побачимось?

— Ну ясно, — він розплющив очі. - Ти дзвони.

— Так дай телефон.

Він назвав свій номер. Вона набрала. Телефон задзвонив у нього в кишені. Він навіть не дістав його.

Вона виговорила, сиділа, мовчала, розуміючи, що треба йти, що йому краще побути самому, що все це, за великим рахунком, не має сенсу - і її історії, і квіти, і телефонні дзвінки. А що має сенс? Ось ця темрява в ньому. Темрява, яку вона не бачила, але яку відчувала. Просто фізично відчувала. Вона має сенс. Вона рухала ним, вона ним говорила.

А ще згадала як у дитинстві переживала за маму. Коли всі на неї нарікали, ображались, гнівались. Уголос вона ніколи нікому нічого не говорила, але подумки хвилювалась, завмирала, чекала коли це все завершиться, коли почнуть говорити про щось інше. Це дивне відчуття, коли ніхто не любить твою маму - строгу й принципову вчительку мови. Печально все це. Печально і гірко. Нахабні, самовпевнені, зневажливі - вони були переповнені сміхом і претензіями. Кричали, тішились, дуріли. Любили одне одного, любили світ довкола. А ось маму її не любили. Тому вона її любила за всіх. Безнадійно і відчайдушно. Якось так.

— Ми всі тебе дуже любимо, — сказала, — і пишаємось тобою.

— Не починай.

— Ну правда. Ти наш герой.

— Ну ладно, — він, зрештою, розсміявся.

.....

— Слухай, — вона мовчала і не йшла, і він, зрештою, не витримав, — можна тебе попросити дещо?

— Можна.

— Візьми квіти собі.

— Що - погані?

— Та ні. Ну, просто що я з ними робитиму.

— У воду поставиш.

— Візьми. Підеш додому з квітами. Це красиво.

— Добре, — погодилась вона, подумавши.

— Не ображайся.

— Добре.

Взяла квіти, притулила їх до грудей, підвелася, постояла. Простягла йому руку, пішла. Йшла легко, але дещо печально, як жінка, якій очікувано розбили серце. Якоїсь миті озирнулась і помахала йому рукою. Він помахав у відповідь. Вона вийшла за браму, повернула праворуч, зникла. Він дістав телефон, знайшов вхідний від неї, додав контакт. "Надя випускний", — написав. Сховав телефон, сидів, чекав, коли прийде сестра і покотить його в палату.